

УДК 327.56(477):[(478):(1-55)]

І. В. Максименко, науковий співроб.

Одеський національний університет ім. І. І. Мечникова,

Центр міжнародних досліджень

к. 70, Французький бул., 24/26, м. Одеса-58, 65068, Україна,

тел. 80482-68-72-84, моб. 8097-178-06-89, e-mail: mi247@mail.ru

УКРАЇНСЬКА ІНІЦІАТИВА ЩОДО ВРЕГУЛЮВАННЯ МОЛДОВО-ПРИДНІСТРОВСЬКОГО КОНФЛІКТУ: СТАН І ПЕРСПЕКТИВИ РЕАЛІЗАЦІЇ

Стаття розглядає питання врегулювання придністровського конфлікту на сучасному етапі на засадах українського плану демократичного розв'язання протистояння двох частин країни. Висвітлюються його переваги та недоліки, надається оцінка стану процесу врегулювання міжнародними учасниками, як то ОБСЄ, ЄС.

Ключові слова: ініціатива, конфлікт, Придністров'я, Республіка Молдова, план Ющенка, переговорний процес.

Дослідження процесу мирного врегулювання придністровського конфлікту в сучасних міжнародних європейських відносинах активізується завдяки складним структурним змінам, які пов'язанні з низкою політичних чинників на європейському континенті. Це, перш за все, розширення Європейського Союзу, актуалізація питань неврегульованих конфліктів, референдум у Сербії та Чорногорії та питання навколо майбутнього Косово. Ефективний та повноцінний аналіз процесу мирного врегулювання конфлікту не може бути здійсненим без вивчення української ініціативи, яка останнім часом є єдиною, яка була підтримана всіма учасниками переговорного процесу. Наукове та практичне завдання, яке покладене в основу даного дослідження, полягає у виділенні головних проблемних аспектів об'єктивного та суб'єктивного характеру, які мали негативний вплив на реалізацію українського плану, та пошуку нових механізмів розв'язання конфлікту.

Дослідження, які присвячені проблематиці молдово-придністровського протистояння, мають, головним чином, прикладний характер, як наприклад роботи Г. Перепелиці [1], О. Нантої [2, 3] та політичний звіт Міжнародної кризової групи [4], або є відображенням світового, регіонального чи державного ставлення до тієї чи іншої конкретної ситуації, що спостерігається в аналітичних роботах А. Гетманчук [5], Є. Єніна та Д. Левуса [6].

Головними завданнями даної статті є: розглянути основні положення українського плану з урегулювання придністровського конфлікту; окреслити коло ключових проблемних моментів цього плану; виділити головні фактори, що зумовлюють проблеми його реалізації.

лізації; виділити місце та позиції інших учасників переговорного процесу; розробити головні умови подальшого розвитку української політики з цього питання.

Придністровський конфлікт, який виник із розпадом СРСР на території сусідньої з Україною держави, і сьогодні продовжує залишатися дуже гострою проблемою в регіоні. Республіка Молдова та невизнана Придністровська Молдавська Республіка (ПМР) є ключовими сторонами переговорного процесу. Особливість Придністровського конфлікту полягає в тому, що адміністрація Придністров'я не може бути легітимним учасником переговорів. Це пояснюється відсутністю суб'єкта самовизначення в Придністров'ї, як окремих народ або моноетнічна меншина, що компактно проживає на певній території та яка перебуває в контрадикції з більшістю населення з етнічних або релігійних питань.

На початку 1996 р. зусилля російської і молдовської сторін зайшли в глухий кут, і в січні того ж року екс-президент України Леонід Кучма виступив із пропозицією про участь українських представників у процесі мирного врегулювання замороженого конфлікту. За ініціативою України в березні 1996 р. було підписано Протокол узгоджених питань, які повинні були визначити статус Придністров'я у складі Республіки Молдова. Проте вже в цьому документі була закладена підстава для протиріч, які стали ключовими впродовж усього подальшого переговорного процесу. І, на жаль, за минулі десять років ситуація навколо протистояння між офіційним Кишиневом і адміністрацією Тирасполя не змінилася на краще: конфлікт так і залишається в замороженому стані, основні проблеми не розв'язані, а ті політичні події та зміни, які мали місце протягом останнього року, вплинули на атмосферу в регіоні, але не призвели до вироблення і зміни старих підходів до конфлікту.

Представлення плану врегулювання придністровського конфлікту Президентом України Віктором Ющенком в квітні 2005 р. та його обговорення стало новим етапом у виробленні варіантів врегулювання молдово-придністровського протистояння. Беручи до уваги той факт, що останнім часом це був єдиний проект, який прийняли всі сторони, він і став ключовим напрямом для врегулювання ситуації навколо Придністров'я. Водночас цей план був більшою мірою ініціативою української сторони щодо розв'язання конкретних питань, перерахованих у семи пунктах або так званих "кроках", а не конструктивним механізмом з врегулювання проблеми. Він передбачає, по-перше, демократизацію регіону та створення умов для розвитку громадянського суспільства та проведення вільних багатопартійних парламентських виборів за міжнародними стандартами; по-друге, зміну формату миротворчого контингенту в зоні безпеки і моніторинг придністровських підприємств військово-промислового комплексу міжнародними структурами; а також моніторинг придністровської ділянки українсько-молдовського кордону за допомогою спеціальних місій ОБСЄ або ЄС

[7]. Відсутність же термінів і механізмів, які передбачають не тільки шляхи реалізації пропозицій, але й важелі впливу на учасників з їх імплементації, стали однією з головних пунктів критики з боку Молдови та Європейського Союзу [2].

Наприклад, питання про демократизацію регіону. У грудні 2005 року всупереч домовленостям української сторони і без передбаченої участі ОБСЄ відбулися вибори до Верховної Ради ПМР, після яких І. Смірнов заявив, що ще одні вибори спеціально для ОБСЄ Тирасполь проводити не збирається. Другим красномовним прикладом є проведення референдуму у вересні 2006 р. Адміністрація Придністров'я удалася до цього кроку у відповідь на запровадження Україною та Молдовою нових митних правил для здійснення експортно-імпортних операцій, при цьому відмовившись від подальшої участі в переговорному процесі. По-друге, варто відзначити, що ініціатори референдуму посилалися на приклад Чорногорії, що мирно відділилася від Сербії в результаті референдуму. Як тільки питання про проведення референдуму було порушено Ігорем Смірновим, міжнародне співтовариство заявило, що результати якого-небудь політичного заходу на території Лівобережжя не будуть визнані. Колишній голова Місії ОБСЄ в Молдові Вільям Хілл, підкреслив, що з моменту проголошення своєї незалежності та проведення першого всенародного опитування це буде вже сьомий чином референдум, який, як і всі попередні, нічого не змінить і ні на що не вплине.

Напередодні проведення референдуму більше п'ятдесяти держав Європи та Сполучені Штати Америки виступили із заявами про те, що ні сам процес, ні його результати не будуть визнані. Також жодна солідна міжнародна організація не виступила з підтримкою або вітанням такого кроку. За словами представників міжнародних організацій, існує міжнародновизнана країна — Молдова, а Придністров'я не має статусу окремої держави, тому референдум не може бути визнаним на міжнародному рівні, і, відповідно, його результати не матимуть ніякої ваги. ОБСЄ дотримується такої ж оцінки, про що не забарився заявити голова Місії ОБСЄ в Молдові Луїс О'Нілл. Молдова, у свою чергу, заявила, що ця політична дія є антиконституційним і контрпродуктивним псевдореферендумом, який підриває зусилля, що робляться в рамках процесу придністровського врегулювання. А наявність у східних регіонах країни репресивних механізмів виключає будь-яку можливість демократичним шляхом дізнатися думку населення.

Про це також заявляють представники місій ОБСЄ та ЄС в Молдові, які, даючи оцінку результатам, робили акцент на "неймовірному збігу" підсумків шести попередніх референдумів з однаковими показниками в 97% [8]. Не зважаючи на заяви тих міжнародних представників, які приїхали до Придністров'я для спостереження за процесом і заявляли про демократичність і відвертість процедури референдуму, Л. О'Нілл і спеціальний представник ЄС в Молдові А. Якобовіц де Сегед підкреслюють антидемократичний

характер проведення інформаційно-пропагандистських акцій напередодні голосування. "Ми не можемо визнавати цей референдум, оскільки він був проведений в односторонньому порядку, не були створені демократичні умови для його проведення, на виборців здійснювався тиск, їх залякували, внаслідок чого голосування не було вільним", — підкреслив представник ОБСЄ [8]. "Погодьтеся, в умовах демократії і вільного волевиявлення складно повірити у те, що 97% громадян може дотримуватися однакової позиції з важливого питання", — відзначив О'Нілл.

На питання, як ЄС може сприяти процесу демократизації в регіоні особливо напередодні проведення масових політичних опитувань населення (вибори, референдум, плебісцит) А. Якобовіц де Сегед відповідає, що ЄС може лише розробляти та подавати на розгляд адміністрації Тирасполя рекомендації, а також намагатися співробітничати з неурядовими організаціями [8]. Проте опозиція у вигляді НУО та засобів масової інформації в Придністров'ї дуже слабка, а рекомендації так і залишаються на папері. Очевидно, нічого не зміниться в цій ситуації й до грудня, коли відбудуться чергові вибори політичного лідера ПМР.

Окрім неспроможності демократичного перетворення придністровського регіону, нарікання викликали такі моменти, як можливість прямого спілкування міжнародного співтовариства з ПМР без участі Молдови, а також згадка про демілітаризацію регіону, але відсутність завдання про виведення російських військ і вивезення озброєння, які залишилися на цій території з радянських часів [2]. Цей аспект є дуже болісним для Молдови та ОБСЄ. За словами президента РМ Володимира Вороніна, виведення російських військ повинне стати головним внеском Росії в придністровське врегулювання, тому що Молдові не потрібна іноземна військова присутність на її території. Нагадаємо, що Росія взяла на себе зобов'язання вивести свої війська з лівобережних територій ще в 1999 р. Проте вже сім років вона затягує процес виконання цих обіцянок, мотивуючи таку поведінку питаннями безпеки російських громадян, що проживають у ПМР, завершенням вивезення озброєнь оперативної групи російських військ, що залишилися, і остаточним вирішенням конфлікту. Проте питання про російську присутність належить до тих аспектів мирного врегулювання, які повинні бути предметом відповідних міжнародних переговорів і зусиль усього європейського співтовариства. Оскільки ні Молдова, ні Україна в односторонньому порядку не зможуть примусити Росію вивести свої війська. Це добре розуміють і в Москві, і в Брюсселі, і у Вашингтоні.

Останнім часом офіційний Кишинів знову повернувся до питання про зміну миротворчого контингенту в зоні безпеки, який сьогодні складається з російських військових і невеликої кількості міжнародних, зокрема українських, спостерігачів на міжнародну місію під егідою ОБСЄ або ЄС.

У свою чергу придністровський лідер І. Смірнов звернувся до України з пропозицією розмістити український миротворчий кон-

тингент недалеко від Тирасполя ще в серпні 2004 р. і повторив цю пропозицію в липні 2005 р. Річ у тому, що ПМР не допускає варіанту виведення російських військ до тих пір, поки не буде остаточно врегульоване питання про статус Придністров'я. Водночас адміністрація Тирасполя категорично проти німецьких, французьких та італійських миротворців ОБСЄ.

В Україні під час дискусій про введення українського миротворчого контингенту в Придністров'я це питання тісно прив'язували до цілого ряду чинників. По-перше, потрібно перш за все всебічно вивчити питання і можливі ризики; по-друге, участь України повинна бути підтримана всіма сторонами, через те що будь-який неузгоджений крок може призвести до загострення ситуації або до того, що він, як мінімум, не сприятиме виробленню остаточного рішення; по-третє, якщо таке рішення буде ухвалене, доцільно передувати його реалізації цілим комплексом заходів щодо політичного та інформаційного супроводу. Врешті-решт, на офіційному рівні було ухвалене рішення, що односторонні дії України в даному питанні не будуть ефективними. Цього можна добитися тільки спільними зусиллями України, Росії, ОБСЄ і ЄС, спираючись на механізми Європейського Союзу та ООН. Водночас ухвалення і реалізація рішень такого характеру в рамках міжнародних організацій вимагає багато часу, протягом якого процес мирного врегулювання придністровського конфлікту затягуватиметься.

Таким чином, основними каменями спотикання в переговорному процесі продовжують залишатися такі чинники.

1. Дефініція поняття "спільна держава", під яким Кишинів має на увазі унітарну державу з автономною територією з широкими повноваженнями на лівому березі, а адміністрація Придністров'я — конфедерацію з подальшим досягненням незалежності [1, 31]. Але розглядати варіант конфедеративної моделі неможливо з погляду сучасного розуміння цього терміна, в якому можуть брати участь тільки держави-члени конфедерації, які вже досягли незалежності. Сьогодні ні Молдова, ні невизнана Придністровська Молдавська Республіка, ні європейські посередники (ОБСЄ, ЄС) не вважають за припустимий варіант унітарної держави або конфедерації. Відхиляються і моделі федералізму в усіх його проявах (симетричний, асиметричний, мультиетнічний) [9, 173–175]. Таким чином сьогодні день не існує взаємоприйнятної моделі реінтеграції двох частин держави.

Більше того, останнім часом багатьма обговорюється тема моделей Косова, Сербії і Чорногорії або Кіпру як прецеденти, які могли б бути застосовані і до придністровського конфлікту. Проте порівняння деякими експертами подій в Косово і в Придністров'ї є помилковим із ряду причин. По-перше, придністровський конфлікт є більшою мірою суб'єктивним, ніж об'єктивним, по-друге, він не має міжетнічного або релігійного характеру, не стоїть питання геноциду, оскільки на обох берегах Дністра живе молдавський народ, у якого не може бути природних передумов для ворожнечі.

Отже, правильним діагнозом для цього конфлікту буде те, що в Республіці Молдова присутній політично-економічний конфлікт між елітами, між інтересами присутності й економічної діяльності в Кишиневі, Тирасполі, Росії та Україні, який накладає відбиток на все суспільство.

Які б то не були паралелі з референдумом у Сербії та Чорногорії проводити їх з боку Придністров'я або Росії сьогодні також некоректно. Є декілька чинників, які відрізняють два конфлікти один від одного. Серед ключових слід зазначити, по-перше, наявність між Сербією та Чорногорією мирної угоди та існування до недавнього часу єдиної держави, по-друге, наявність спільної конституції, що передбачає проведення референдуму щодо вирішення майбутнього держави, по-третє, присутність міжнародних миротворчих сил. Таким чином, якщо І. Смірнов хоче, щоб Чорногорія стала прецедентом для Придністров'я і цей факт був визнаний світовою спільнотою, йому передусім слід було б добитися тих же умов у відносинах із Молдовою, тобто переговори про статус території повинні спиратися на реальну демократизацію регіону, захист прав людини, роззброєння та встановлення добрих відносин із сусідніми державами. На наш погляд, саме на цьому необхідно робити наголос міжнародним організаціям, а не просто заявляти про відсутність якого-небудь прецеденту.

Таким чином сьогодні найбільш реальним уявляється кіпрський варіант, беручи до уваги той факт, що переговори з придністровського урегулювання зайшли в безвихідь. І якщо поточний status quo у відносинах між Кишиневом і Тирасполем затягнеться, ситуація ризикує трансформуватися в сценарій конфлікту на Кіпрі, розв'язання якого залежить, за словами У. Хілла, від демонстрації політичними лідерами необхідного розуміння та гнучкості, як і в ситуації з вирішенням придністровського конфлікту [10].

2. Здійснення економічної діяльності. Упродовж усього періоду існування адміністрація Тирасполя проводила активну політику створення атрибутів незалежної держави. У результаті регіон має президента, парламент, прапор і гімн, судові і правоохоронні органи, системи зв'язку і освіти, а також валюту та свою власну економічну систему. Розвиток правобережної території РМ здійснювався в рамках європейських цінностей і стандартів, у тому числі і в економічній сфері. Водночас лівобережні землі продовжували існувати в жорстких адміністративних умовах. Згідно з положенням Меморандуму ОБСЄ про врегулювання придністровського конфлікту від 8 травня 1997 року, придністровські економічні агенти мають право проводити самостійну зовнішньоекономічну діяльність. Проте у зв'язку з прогресивним розвитком відносин між Молдовою і Європейським Союзом, а також участю Молдови у ВТО, питання про боротьбу з контрабандою, нелегальною міграцією, виробництвом і торгівлею зброєю в контексті посилення контролю на придністровській ділянці українсько-молдовського кордону було включено в порядок денний переговорів в грудні 2005 р. — лютому 2006 р.

Результатом цих обговорень стало введення нових митних правил здійснення експортно-імпортних операцій, які власті Придністров'я при активній підтримці російських політичних кіл оголосили "економічною блокадою".

Уперше питання про "економічну блокаду" в Придністров'ї було порушено ще в 2001 р., коли Молдова запровадила нові митні печатки [5]. Проте у той час звинувачення в організації "гуманітарної катастрофи" дісталися головним чином на адресу російської сторони. У 2003 р. молдовські власті запроваджують новий порядок перетину кордону для економічних агентів Придністров'я, який проіснував більше року. Причиною для припинення дії митного режиму стала так звана "шкільна криза", спровокована Тирасполем. Слід зазначити, що в цих випадках адміністрація ПМР не перекваліфіковувала Україну з країни-гаранта в одного з учасників конфлікту.

Проте, об'єктивно оцінюючи ситуацію в регіоні, необхідно відзначити, що внутрішня економіка Придністров'я вже давно є закритою через відмову від ринкових механізмів і адміністративного методу управління. В ході безрезультатних подій власті Тирасполя вдалися до ще жорсткішого контролю аж до заборони отримувати документи для здійснення зовнішньоекономічних операцій в Реєстраційній палаті РМ. І відмовилися проводити подальші переговори з питання врегулювання суперечностей. Молдова ж заявляє про необхідність наведення порядку на кордоні та припинення протиправних дій, а також висловлює схвалення тому, що Україна "нарешті бере участь в наведенні порядку" [5]. В обставинах, що склалися, Україна опинилася в ролі звинуваченої сторони, і цей факт справляє дуже негативний вплив на її авторитет у регіоні. Одним із найважливіших чинників, що визначають складність ситуації в придністровському регіоні в даному випадку, є відсутність правового механізму регулювання зовнішньоекономічної діяльності Придністров'я на базі підписаних раніше угод та домовленостей.

Отже, існує необхідність вироблення безпосередньо Кишиневом і Тирасполем взаємоприйнятної форми економічного співробітництва. Проте відсутність гарантій із молдовської сторони для економічних агентів ПМР щодо повернення коштів придністровським підприємствам в тому порядку, який був установлений молдовськими представниками, фактичне невиконання низки рішень, а також відсутність гарантій офіційного Кишинева з питання відмови від перегляду результатів приватизації в Придністров'ї — усе це не сприяє конструктивному діалогу у форматі Кишинів — Тирасполь, а отже і реалізації положень плану Ющенка.

3. Виконання Угоди від 1994 р. про правовий статус, порядок і терміни виведення військових формувань Росії, які знаходяться на лівобережних територіях, Москва весь час пов'язувала із залежністю від прогресу в політичному врегулюванні Придністровського конфлікту і визначення статусу цього регіону. Зважаючи на той факт, що до 2001 року ніякого прогресу в процесі врегулювання не

спостерігалось, Росія відмовлялася виконувати взяті на себе зобов'язання. Тільки у 2001 і 2003 роках намітився деякий успіх і на сьогодні на даній території залишився невеликий контингент і 20 тисяч тонн боєприпасів. У цілому, слід зазначити, що Росія як держава-гарант об'єктивно не зацікавлена в остаточному виході з геостратегічно важливого регіону. Іншим чином, якщо ситуація в цих сепаратних утвореннях буде врегульована в рамках міжнародного права, то вплив Росії в них значно слабшатиме і вона втратить ще один інструмент тиску на Грузію, Молдову та Україну.

Крім цього все ще актуальними залишаються специфічні особливості виникнення Придністровського конфлікту, що перешкоджають урегулюванню проблеми. У першу чергу:

- сприйняття даного регіону його мешканцями як рівноправного суб'єкта з правобережними територіями, що історично склалося протягом 16 років;

- знаходження у влади радикально протилежних політичних сил;

- чітка орієнтація як Кишинєва, так і Тирасполя на зовнішні чинники та інтеграцію в протилежних напрямках (Європа — Росія);

- достатньо обмеженими і малоефективними залишаються зусилля основних міжнародних посередників і країн-гарантів, направлених на врегулювання молдовсько-придністровського конфлікту.

Збереження гостроти цих чинників зумовлюється як відсутністю в регіоні сприятливого підґрунтя для реалізації міжнародних ініціатив щодо вирішення конфлікту, так і неузгодженістю підходів основних учасників переговорного процесу — Молдова, Росія, ОБСЄ, ЄС).

Зміни на геополітичному, регіональному, національному і місцевому рівні призвели до змін складу учасників переговорного процесу та їхніх позицій. Розширення Європейського Союзу і НАТО за рахунок Румунії підвищило інтерес цих структур до питання стабілізації регіону. ЄС і США прийняли запрошення брати участь в переговорному процесі як спостерігачі. Більш того, за ініціативою українського і молдавського президентів була відкрита Місія ЄС з надання допомоги на кордоні Молдови і України. За нетривалий час своєї роботи ця місія отримала позитивні оцінки своєї роботи, унаслідок чого було ухвалене рішення розширити її контингент. Особливу важливість її роботи в оцінці ситуації на кордоні місія продемонструвала під час запровадження нових митних правил і подальшою блокадою адміністрацією Придністров'я прикордонних переходів.

Залучення західних учасників до пошуку варіанту врегулювання спричинило ще жорсткішу позицію Росії щодо збереження свого впливу та військової присутності на території лівого берега Дністра. Цей південно-західний напрямок продовжує зберігати для офіційної Москви своє важливе геостратегічне значення в Східній і Південно-Східній Європі. Особливе звучання питання про військову присутність Росії в цьому регіоні набуло з підписанням

Румунією та Болгарією угод про розміщення американських військових баз на території цих країн.

Слід зазначити, що з приходом до влади Т. Бесеску Румунія дедалі більше прагне приєднатися до процесу мирного врегулювання. Це зумовлюється регіональними амбіціями Бухареста та прагненням продемонструвати ЄС і НАТО свою значущість і силу як регіонального лідера. Деякі тенденції уніфікації державного і суспільного життя як з молдавської, так і з румунської сторін простежувалися з початку 1990-х рр., що спричиняє хвилю побоювань із боку ПМР. І сьогодні Румунія підкреслює статус своїх відносин з Республікою Молдова, проголошуючи їх спеціальними, і заявляє, що не допустить шантажу та тиску з боку інших держав. Офіційний Бухарест серйозно має намір активно сприяти пошуку життєздатного рішення, заснованого на демократизації і демілітаризації східного регіону РМ, виведення дислокованих військ і озброєння.

Україна в цьому суперечливому процесі намагається знайти найбільш оптимальні шляхи вирішення конфлікту з дотриманням установлених норм міжнародного права, базуючись на принципах державного суверенітету і територіальної цілісності Республіки Молдова. Україна прагне водночас брати до уваги інтереси жителів Придністров'я з тим, щоб виробити раціональний варіант розв'язання проблеми і не допустити повернення до загострення протистояння або озброєного конфлікту. Проте її попередні ініціативи, не зважаючи на їх схвалення всіма учасниками переговорів, так і не були реалізовані. Більше того, з ряду причин сьогодні існує небезпека, що авторитет і роль України може значно знизитися і двосторонні відносини України з іншими учасниками погіршаться з причини припинення переговорного процесу з березня ц.р., активізації двосторонньої політики Румунії, посилення російського впливу в ПМР.

Водночас комплексність придністровської проблеми не дає можливості виробити тільки одним учасником усі необхідні механізми вирішення суперечностей.

У процесі формування нових підходів до врегулювання придністровського конфлікту, а також пошуку шляхів і заходів мінімізації його негативного впливу на економічну, соціальну і політичну стабільність регіону, наша країна повинна брати до уваги такі чинники:

— ураховуючи географічну близькість конфліктного регіону до України, сприяння мирному та остаточному врегулюванню конфлікту в Придністров'я, зміцнення регіональної безпеки та стабільності, протидія сепаратистським тенденціям, перш за все, відповідає інтересам з підтримання безпеки і стабільності нашої країни;

— невирішеність Придністровського конфлікту створює ускладнення на шляху нормального розвитку відносин і соціального середовища в регіоні, оскільки всі сторони прагнуть заручитися підтримкою України, спираючись на такі факти, як наявність двосторонніх зобов'язань, присутність українських громадян на конф-

ліктній території і т. ін. У свою чергу, Україна зацікавлена як у дотриманні прав своїх громадян і їх підтримці, так в збереженні територіальної та соціальної цілісності РМ;

— політичний та економічний вплив України в регіоні не може порівнятися з можливостями таких учасників, як Росія, Євросоюз або США. Водночас, аналізуючи попередні українські ініціативи, можна стверджувати, що наша країна має реальний потенціал для активнішої діяльності зі стабілізації ситуації та просування мирного врегулювання на лівому березі Дністра;

— українські миротворчі сили, беручи участь у різних частинах миру, не раз одержували високі оцінки. Підтримка ініціативи Кишинєва щодо зміни мандата і складу миротворчих сил у зоні безпеки, а також пропозиція замінити частину російського контингенту на український, сприятиме зниженню тиску в регіоні, а також значно укріпить позиції України на регіональному та міжнародному рівні;

— зовнішньополітична діяльність у регіоні базується на принципах відповідності основним зовнішньополітичним пріоритетам і завданням. Спираючись на євроінтеграційні пріоритети, Україна повинна встановлювати тісніші та активніші контакти з ЄС, направлені на досягнення миру і стабільності в регіоні, зниження напруженості і негативних чинників для економічного і соціального розвитку;

— розуміючи, що "човникова" дипломатія не дає результатів, запропонувати всім учасникам і сторонам переговорів перейти до реалізації політики "малих кроків". Тим самим змінити процедуру проведення переговорного процесу і виносити на обговорення не всі питання відразу, що спостерігалось раніше, а розробляти конкретні проблемні моменти із залученням усіх сил, ресурсів та механізмів, як напрацьованих раніше, так і нових. Наприклад, залучати ЄС для проведення міжнародного моніторингу в Молдові, який би об'єктивно оцінив запропоновані Кишинєвом механізми повернення коштів економічним підприємствам ПМР і хід їх реалізації, що зменшило б гостроту протистояння навколо нових митних процедур.

Аналізуючи перераховані чинники, можна зробити висновок, що позиції України в регіоні залежатимуть від здатності Києва дотримуватися зваженого, послідовного і цілеспрямованого, узгодженого з іншими сторонами підходу до проблеми врегулювання придністровського конфлікту, беручи до уваги неприйнятність збереження *status quo* для всіх сторін, залучених у процес мирного врегулювання конфлікту.

Ураховуючи складність і багатогранність проблеми, наявність великої кількості умов і штучно створюваних перешкод, тісне переплетення різних інтересів як цілих держав та організацій, так і окремих політичних і економічних груп, життєво необхідними для мирного врегулювання конфлікту між властями Кишинєва й адміністрацією Тирасполя є спільні зусилля країн-посередників і гара-

нтів, засновані на принципі взаємозобов'язуючих рішень, з виробленням ефективного та дієвого механізму для контролю за виконанням цих рішень. Саме такий підхід повинен стати основою для політики України в подальшому мирному врегулюванні придністровського конфлікту та реалізації плану Ющенка.

Література

1. *Перепелица Г. Н.* Конфликт в Приднестровье: причины, проблемы и прогноз развития. — К.: Стилос, 2001. — 148 с.
2. *Nantoi O.* The plan for the Transnistrian conflict settlement proposed by Ukraine — pros and cons. // www.ipp.md
3. *Nantoi O.* Transnistrian conflict: what could the European Union and the United States of America do? // www.ipp.md
4. *Moldova uncertain future.* Europe Report No 175. — 17 August 2006.
5. *Гетьманчук А.* Приднестровье: особенности третьей "экономической блокады" // Зеркало недели. — 11-17 марта 2006 года. — № 9 (588).
6. *Енин Е., Левусь Д.* Кто не с нами, тот — против... урегулирования приднестровского конфликта // Зеркало недели. — 18-24 июня 2005 года. — № 23 (551).
7. *План урегулирования приднестровской проблемы* // www.mfa.gov.ua/information/card.shtml?mfa/2005/05/1901.html
8. *Інтерв'ю з головою Місії ОБСЕ в Молдові під час прес-конференції в Місії ЄС з надання допомоги Україні та Молдові на кордоні.* — 27 вересня 2006 р.
9. *Coppieters B., Emerson M., Huysseune M., Kovziridze T., etc.* Europeanization and the conflict resolution. Case studies from the European Periphery. — Gent: Academia Press, 2004. — 258 p.
10. *Fears of a Kosovo precedent for Transnistria* // *The Diplomat*. — May, 2006. — Vol. 2, No. 4//www.thediplomat.ro

И. В. Максименко,

Одесский национальный университет им. И. И. Мечникова,
Центр международных исследований,
к. 70, Французский бул., 24/26, г. Одесса-58, 65068, Украина

УКРАИНСКАЯ ИНИЦИАТИВА УРЕГУЛИРОВАНИЯ МОЛДОВО-ПРИДНЕСТРОВСКОГО КОНФЛИКТА: СОСТОЯНИЕ И ПЕРСПЕКТИВЫ РЕАЛИЗАЦИИ

Резюме

Статья рассматривает вопрос урегулирования приднестровского конфликта на современном этапе на основах украинского плана демократического решения противостояния двух частей страны. Освещаются его преимущества и недостатки, делается оценка состояния процесса урегулирования международными участниками, как ОБСЕ, ЕС.

Ключевые слова: инициатива, конфликт, Приднестровье, Республика Молдова, план Ющенко, переговорный процесс.

I. V. Maksymenko,

Mechnykov Odessa National University,
Center for International Studies,
app. 70, Frantsuzsky blvd. 24/26, Odessa-58, 65068, Ukraine

**UKRAINIAN INITIATIVE ON MOLDOVA-TRANSDNISTRIA
CONFLICT RESOLUTION: STATE AND PROSPECTS OF
REALIZATION**

Summary

The article points out the contemporary state of Transdnistria conflict settlement on the basis of the Ukrainian plan for democratic resolution of confrontation between two parts of a state. It is covered its advantages and disadvantages; the estimation of the state of settlement process by international participants like OSCE, EU is given.

Keywords: initiative, conflict, Transdnistria, Republic of Moldova, Yuschenko plan, negotiation process.